

РЕЦЕНЗІЇ

УДК 343.237:343.9.02:343.975

Джу́жа О. М. – доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0842-7415>

Теорія та практика протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі

Рец. на кн.: Севрук В. Г. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі: теорія та практика : монографія.

Київ : Людмила, 2022. 1092 с.

На початку третього тисячоліття в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції перед Україною постає комплекс надзвичайно актуальних проблем протистояння сучасним викликам і загрозам, зокрема виявам організованої та професійної злочинності, на ефективність розв'язання яких впливають політична нестабільність, незавершеність економічних реформ, значна міграція та маргіналізація населення внаслідок тривалої збройної агресії РФ та інших об'єктивних чинників.

Етнічна організована злочинність існує в усіх країнах і регіонах, має свій напрям й різниться лише рівнем згуртованості, що залежить від історичних, етнічних, економічних, соціальних шляхів розвитку того чи іншого суспільства. Негативні тенденції в сучасному українському суспільстві пов'язані як зі світовою економічною кризою, так і з нестабільністю законотворчих й економічних процесів, які певним чином вплинули на статистику та динаміку етнічної злочинності. Відповідно, такій злочинності притаманний високий рівень латентності, вона особливо й тісно пов'язана з організованою злочинністю, що фактично не дозволяє оцінити реальні масштаби і злочинної діяльності як на території України, так і поза її межами. Етнічні злочинні організації мають більш небезпечний характер, оскільки єдність кримінальних інтересів доповнюється єдністю національною (етнічною), і ця обставина значно підвищує життєздатність цієї кримінальної структури.

В умовах сьогодення відбувається зростання рівня терористичних організацій та особливо тяжких кримінальних правопорушень, учинених у складі банд, організованих груп (злочинних організацій та їх спільнот), зокрема із застосуванням вогнепальної зброї, зрощування з корупцією та кримінальним середовищем, так званими «ворами в законі» (у структурі злочинної діяльності організованих злочинних угруповань, що мають етнічний характер). За результатами здійсненого дослідження встановлено, що показник злочинної діяльності таких груп характеризується

систематичними протиправними діями корисливого та корисливо-насильницького спрямування з високим рівнем професійної підготовки, що передбачає досягнення злочинної мети як основного джерела доходу злочинців; пов'язаний зі злочинними традиціями, субкультурою, певними нормами та правилами кримінальної ідентифікації.

Особлива небезпека вчинення злочинів етнічними злочинними угрупованнями пов'язана не лише з транснаціональним характером вказаного діяння, а й зі складністю виявлення діяльності такого злочинного угруповання та всіх його учасників, доказуванням вини кожного з них тощо. Водночас наразі спостерігаємо збільшення кількості етнічних злочинних угруповань, основною причиною чого, окрім економічної та політичної нестабільності, автор вважає нелегальну міграцію осіб, наявність мовних бар'єрів, етнічний сепаратизм тощо.

Така ситуація потребує розроблення та використання дієвого механізму протидії організованої злочинності, зокрема адекватних й ефективних заходів, передусім кримінально-правового впливу, що сприятимуть запобіганню, виявленню, припиненню, розкриттю, розслідуванню протиправної діяльності та протидії їй, а власне етнічна злочинність – окремого цільового комплексного дослідження на підставі сучасної кримінально-правової, кримінологічної, оперативної-розшукової та процесуальної концепції з урахуванням докорінних змін законодавства й правозастосовної практики, тенденцій розвитку організованих її форм, сучасних викликів і загроз національній безпеці.

Ефективність реалізації державної політики в протидії цій злочинності безпосередньо залежить від вироблення та повноцінної реалізації цілісного комплексу оптимальних і взаємопов'язаних заходів, які повинні мати системний і науково обґрунтований характер. Крім того, наразі в Україні бракує спеціальних комплексних наукових досліджень проблем протидії злочинам, що вчиняються

організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, зокрема в умовах реформування кримінального процесуального законодавства, відповідно до норм ратифікованих міжнародних договорів.

Дослідження автора слід визнати своєчасним і змістовним, адже на підставі узагальнення відповідних концепцій вітчизняних і зарубіжних учених, законодавства та багаторічної практики правоохоронних органів України, урахування досвіду інших країн він розробив наукові положення й отримав результати, що в сукупності спрямовані на розв'язання важливої наукової проблеми щодо визначення теоретичних, правових й організаційно-тактичних засад запобігання та протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі.

Вартий уваги методологічний підхід щодо дослідження окреслених проблем. Він свідчить про достатній рівень використання сучасних методів наукового пізнання. Монографія ґрунтується на результатах багаторічного вивчення оперативно-розшукової, слідчої та судової практики. Здійснено спробу якнайповніше використати надбання вітчизняних і зарубіжних учених. Для отримання більш вагомих результатів обрано комплексний підхід до вивчення проблем організації оперативно-розшукової та негласної роботи оперативних підрозділів Національної поліції із систематизацією відповідних наукових знань й окресленням перспектив подальших наукових розвідок. Автор намагається надати своє бачення багатовекторного механізму протидії організованим групам і злочинним організаціям, які сформовані на етнічній основі, виокремити сучасні моделі організації негласної роботи й оперативно-розшукової діяльності з позицій історично-правових передумов законодавчого унормування зазначених видів діяльності; внести пропозиції щодо вдосконалення відомчого (міжвідомчого) правового регулювання, зважати на резерви удосконалення організаційно-правових засад взаємодії підрозділів Національної поліції з іншими правоохоронними інституціями України та інших держав. Саме тому значну увагу в монографії акцентовано на порівняльно-правовому дослідженні (аналізі нормативно-правових актів і

діяльності зарубіжних правоохоронних органів) зарубіжного досвіду протидії злочинній діяльності організованих груп і злочинних організацій, які сформовані на етнічній основі. На підставі опрацьованого та узагальненого зарубіжного досвіду розроблено науково обґрунтовані рекомендації з протидії правоохоронними органами злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі.

Варто надати особливого значення використанню сучасного емпіричного матеріалу, оскільки узагальнені матеріали анкетування, опитування та вивчення проваджень засвідчили обґрунтованість висновків і пропозицій автора, абсолютна більшість з яких характеризується науковою новизною й заслуговують на підтримку.

Зазначена монографія належить до низки цікавих наукових робіт з обраної проблематики, є своєчасною й актуальною, що зумовлено комплексним характером проведеного дослідження, значенням результатів цієї роботи для зміцнення української державності, підвищення рівня боротьби зі злочинністю. Одержані автором науково-обґрунтовані результати розв'язують важливу для юридичної науки та правоохоронної діяльності проблему. Монографія визначає, доповнює та уточнює низку положень теоретичного, правового та методичного характеру. Ця праця може бути корисною для науковців, викладачів, аспірантів і студентів закладів вищої освіти юридичного профілю, практичних працівників правоохоронних органів, фахівців органів державної влади, суддів і всіх тих, хто зацікавлений у боротьбі зі злочинністю, а також стане в пригоді під час вивчення проблеми кримінально-правової охорони людини, суспільства та держави.

Стаття надійшла до редколегії 26.07.2022

Dzhuzha O. – Doctor of Law, Professor, Chief Research Fellow of the Department of Organization of Scientific Activities and Protection of Intellectual Property Rights of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0842-7415>

Theory and Practice of Combating Crimes Committed by Organized Groups and Criminal Organizations Formed on an Ethnic Basis

Review of the book: Sevruk V. Combating crimes committed by organized groups and criminal organizations formed on an ethnic basis: theory and practice : monograph. Kyiv : Liudmyla, 2022. 1092 p.